

Aftenposten

HORNTEX SKJORTEN

H. HORN & CO
PAA EGERTORVET

Nr. 91 : Aftennr. Abonnement: Kr. 11.00 pr. kv. (Fra 1. april kr. 12.— og 4.25) * Oslo, mandag 19. februar 1940 Abonnement: Kr. 12.00 pr. kv. (Fra 1. april Utenby: 4.25 = mnd. kr. 12.50 og 4.50) Aftennr. 81. årg.

Syv tyskere drept, en savnet og fem såret ved kampen i Jøssingfjord.

Fly med kranser fra Hitler og Ribbentrop direkte til Sola. — Norsk marineavdeling vil paradere ved begravelsen idag.

Da „Altmark“ gikk under navnet „Sogne“, Oslo.

Det har gått mange forlydender om at syv tyskere i Jøssingfjord angit større enn det tall som er oppgitt. Vi har derfor henvendt oss til den tyske legasjon og har spurt om å få oppgitt navnene på de drepte og sårede. Legasjonen gir oss følgende navneliste:

Drept er følgende 7 menn: Otto Stender, Fritz Bremer, Ralph Steffen, Waldemar Path, Walter Rosen, Fritz Schlemann og stuerør Ernst Meyer, som døde i kampen på sykkelen i Kristiansand. Savnet, antagelig druknet, er Hans Bernheim. Dødelig såret er Christian Claussen og Walthar Augustin. Følgende 3 sårede befinner sig på pensjonat i Hauge i Dalane eller ombord: Helmarich Schuler, Hugo Horst og Wilhelm Blichert.

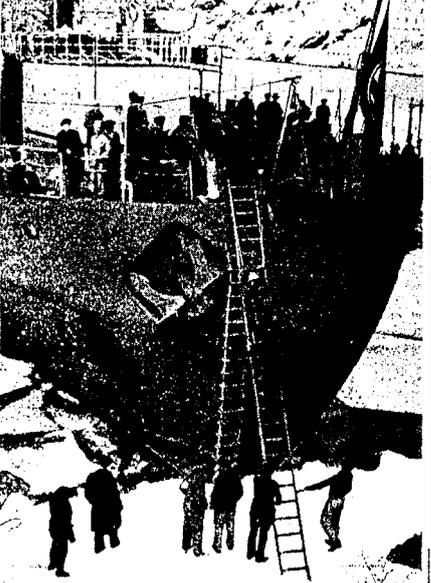
Den tyske konsul i Kristiansand Wenger er i går reist til Flekkefjord for å opplyse forklaring og overvære begravelsen idag. Det meldes at fire tyskere som i eftermiddag kommer til det katolske sykehus i Kristiansand er sterkt medtatt av forfrysninger og overanstrengelse. De skal for disse vedkommende ikke gjelde skuddår. Det var forutsigningen at den tyske sjomann som døde på sykkelen i Kristiansand skulle begraves sammen med sine kamerater idag, men det er nu bestemt at først skal obduksjon og der for at han vil bli begravet i Kristiansand.

Ifølge telegram fra Stavanger er det de 6 først døde som nu idag skal begraves kl. 16.30. Mannskapet skal med buss bringes til kirken i Hauge i Dalane hvor begravelsen skal foregå. Den tyske minister, Dr. Brauner, vil nedlegge personlige kranser fra rikskansler Hitler og uterikser von Ribbentrop. Kranser sendt med fly direkte fra Koblenz til Sola, og den tyske regjeringsråd Braunhoff er også med flyet, foruten en rekke representanter for tysk og amerikansk krigskasting. Det ventes, så vidt vi forstår, også en norsk ledende tyske journalister med fly. De skal besøke skibet og stedet hvor den dramatiske episode skjedde.

Den norske marine vil være representert ved en av sine vaktavdelinger og vil yde de døde militærhøner. Kra Kristiansand kommer kommandør Wigers, som er avsnittehuf under i sjøforvarsdistrikt.

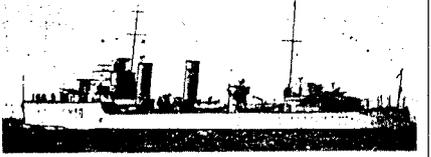
Vi har forsett å få rede på om det er truffet nogen beslutning om „Altmark“ skal trekkes av grunnen i nær fremtid eller ikke. Så vidt vi forstår er det ikke tatt noen skriftlig foreløbig. Skaden skal ialfall være svært liten. Man må vel gå ut fra at det som videre skjer med skibet er avhengig av den fortsatte notevæking mellom den norske og tyske regjering. Utenriksdepartementet vil på det nærværende tidspunkt ikke gi noen opplysninger om når avsnittet til Tyskland og England skal avgis. Som nevnt i en stor del av morgentidningen ble den engelske note til Norge offentliggjort sent i natt.

Den lyder slik: „Altmark“ deltok vittelig i „Admiral Graf Spee“ kapervirksomhet og var hjelpekraft for det. Vi har all grunn til å tro, og det blev bekræftet av britiske borgere som lide fra „Admiral Graf Spee“ og tidligere var fanger ombord på „Altmark“, at det var

Her sees „Altmarks“ stilling like ved land. Akterenden er kjørt på grunn og det er satt ut stiger til landveien som går like forbi. Da endel av mannskapet flyktet iland blev det, fortelles det, satt ut en fullt besatt livbåt, men da bare ett av taubene blev kuttet, styrtet alle mann i sjøen. På dette bilde ser man en av de sårede bli føret ned. På sneen til venstre står to norske vaktposter.

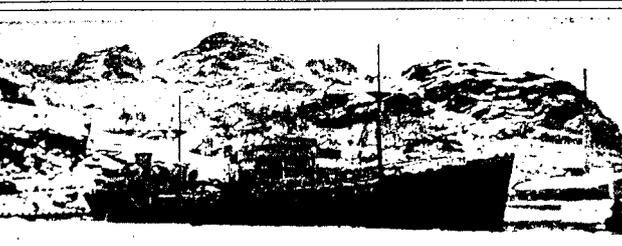
Britisk jager torpedert.

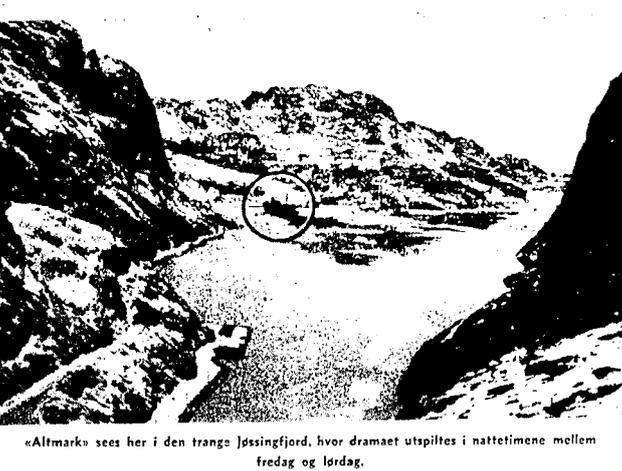
„Darings“.

London, 19. februar. (NTB.) Offisielt meddeles: Den britiske torpedojager „Darings“ er sunket etter å være blitt torpedert. 1 offiser og 4 menige blev reddet. 9 offiserer og 148 menige savnes og er sannsynligvis omkommet. Jagerens chef var kaptein S. A. Cooper.

„Darings“ var på 1375 tonn og skadte mellom 300 og 400 britiske borgere, som i lang tid hadde levet under utallige forhold, ombord på skibet. Man trodde også, etter opplysninger som det var grunn til å stole på, at „Altmark“ hadde offensive våben ombord. Det som kan føres til protokollens om dette skib må ha været velkjent for den norske regjering, og efter den britiske regjeringa oplysning, tilfaldt det de norske myndigheter å la skibet bli gjenstand for den mest ingående undersøkelse, da skibet gikk inn til Bergen og krevet passasje gjennom norsk territorialfarvann. Den britiske regjering vil være

„Altmark“ fotografert fra den annen side av fjorden.

„Altmark“ sees her i den trange Jøssingfjord, hvor dramaet utspiltes i nattetimene mellom fredag og lørdag.

FINNENES STILLING på det Karelske Nes fremdeles alvorlig.

Men effektive flyangrep mot russernes bakre støttepunkter og mot fremrykkende reserver har foreløbig minsket trykket på Mannerheimlinjen.

Fra Aftenpostens utsendte medarbeider.

Helsingfors, 18. februar. Mannerheimlinjen, finneses forsvarslinje på det Karelske Nes, er idag fremdeles ubrutt, men det vilde være fæpelig å skule, at situasjonen er alvorlig. Det er greuser for hvor meget en liten armé kan holde ut når det er så sparsomt med avsnitt, som tilfelle er her. Den pause som man kan spore i den sovjetrussiske offensiv kommer godt med for finnene, men man må ikke tro at nausen betyr at kampene er sluttet av. For offensiven begynner vilde man ha karakteristisk kampvirksomhet idag som intens, og når man nu snakker om «pauser» er det sammenhengt med det fantastiske, la helt ubeskrivelige helvede av granater, som i forrige uke blev dyngt ut over de finske stillinger. Årsaken til sovjetrussenes «pauser» kan være forskjellig, men man regner med som temmelig sikkerhet at de forsærkerinner det finske flyvevåben har fått, meget effektivt har bombardert sovjetrussenes baser og de friske avdelinger, som var underveis frem til fronten.

Den finske regjering har nedsatt en komité som skal utrede spørsmålet om behovet for utenlandsk arbeidskraft i den finske krigsindustri og om fordeling av arbeidskraften på de forskjellige industrielle anlegg. Komiteen skal også

I den utstrekning de faktiske forhold var kjent av den britiske regjering på det tidspunkt, syntes det som om den norske regjering hadde avvirket sine plikter som neutralt.

Hvis den norske regjering faktisk, side 2, spalte 3. Forts. side 6, spalte 6. (Altmark —)

Redegjørelse i Stortinget idag for „Altmark“-affæren

Utenriksminister Koht kom innogget tilbake til Oslo fra Randheim. Kl. 11 møtte utenriksministeren i et møte i Stortingets utenriks- og konstitusjonskomité. Tilstedet var foruten utenriksministeren samtlige Regjeringens medlemmer med undtøelse av statsråd Støstad. Desuten utenriksdepartementets høiere embedsmenn og departementets folkerettslige konsulent, professor Frede Casberg. Det sier sig selv at utenriks- og konstitusjonskomiteen droftet „Altmark“-affæren. Møtet besluttet at det i stortingsmøte for Apne dager i eftermiddag kl. 17 skal sig en offentlig redegjørelse ved utenriksministeren angående „Altmark“-saken.

Brenselsrådet går inn for sterkt øket torvdrift.

Brenselsituasjonen lysere, men ingen lempning i restriksjonene.

Bergens Tidende har spurt formann i Brenselsrådet, dr. G. A. Gann om rådet nu har tatt standpunkt til de forslag som Det norske myreselskap ved skogdirektøren har fremlagt med sikte på bedring av landets brenselsforvaltning gjennom øket torvproduksjon. — Ja, svarte Gann, den innstilling som foretø om ved- og torvsprømsrådet blev enstemmig vedtatt i forrige og er overensatt departementet idag.

— Det tar vel en tid før disse forslag kan settes ut i livet? — Ja, det vil ikke bli i denne brenselsessone. Vi går inn for en sterkt utvidet torvdrift, så meget kan siges. Direktør Gann kunne ellers fortøle at brenselsrådet skal ha møte igjen torsdag.

— Or da går jeg ut fra, sa han, at hovedinngangen blir ferdig behandlet. — Om det såkalte monopol? — Ja, det er nu ikke mulig som har satt det navnet på saken. — Hvorfor en brenselsstatistikk? — Den er ialfall ikke blitt verre, heldigvis, forsvaret sig: det har været større tilførsel. Og man kan nok si at situasjonen er vesentlig lysere, selv om vi ikke på nogen måte har fått en tilførsel som svarer til innhugget i bebyggelsen.

Kirkene og brenselsnøden.

Ved kpl. res. 16. da har Kirkedepartementet fått fullmaktt til å funksjonere enhver bruk av landets kirker i den utstrøknig som det på hvert sted anses nødvendig av omsyn til brenselsnøden. I samsvar med resolusjonen har departementet overtalt til bispepne inntil videre å treffe de nødvendige beslutninger om å slutte guds-tjenester eller legge gudstjenester til andre lokaler, visse kirkelege handlinger utenfor gudstjenestebudene til bestemte kirker m. v.

Flater hølrefororing har hatt Arsmote. Til formann gjenvalgte John Klau g i a d. til næstformann Amund O r o v i k.

rysser 17.50, Am-
v York 4.40, Zürich
105.20, København
20, Rom 23.00, Prag
4.00, Lissabon 16.75,
Madrid (cl.) 43.48,
Lise-mark 72.00.

ag: London s 16.95,
0, Berlin (cl.) 168.49,
72.00, Amsterdam
4.20, Zürich 95.25,
navn 81.25, Helsing-
(cl.) 42.62 (42.69),
(cl.) 21.18, Reiselire
5, Prag 14.60, Reise-

punkturen.

15/2	16/2	17/2
10.98	11.14	11.18
99%	103%	102%
86	86%	88%
67%	69%	68%
56%	56%	56%
11.47%	11.50	11.50
241%	240%	—
13	13%	—
15	160.3	160.6
17%	171.0	—

børsen idag.

(uf. H. V. A. 379
sch 242 (+ 2). Am-
3 (+ 1). U. S. Steel
38 1/2 (+ 1/4). Uni-
Phillips 115 (uf.). Ana-
General Motors 40%
Steel 58 (+ 1/4).

børsen idag.

er matiere.
holm, 19. februar.
ningen på aktiemar-
dret treg og uvillig
mpet ytterligere inn
net gjorde sig frem-
endens blev ytter-
g kursforandringene
nedover.
rser:
79, o. 6. A. S. E. A.
lerud k 107, s 109.
285. Electrolux ser.
Grängesberg k 123.
lager ser. A k 141,
s 155 L. M. Erics-
19, s B k 16, s 17.
59, s 04, o 60, ser. B
Kopparberg k 253.
ser. A k 11, s 12 1/2,
o 11. Uddeholm
126—125 1/2. Skan-
k 163, s 168. Svenska
145, s 146.
obligasjonsmarkedet
ct. 1931 k 92, s 92 1/4.
ct. 1933 k 83%, s 84.
3 1/2 pct. k 65.

grunnstøtt

fjorden.

e for skibet.

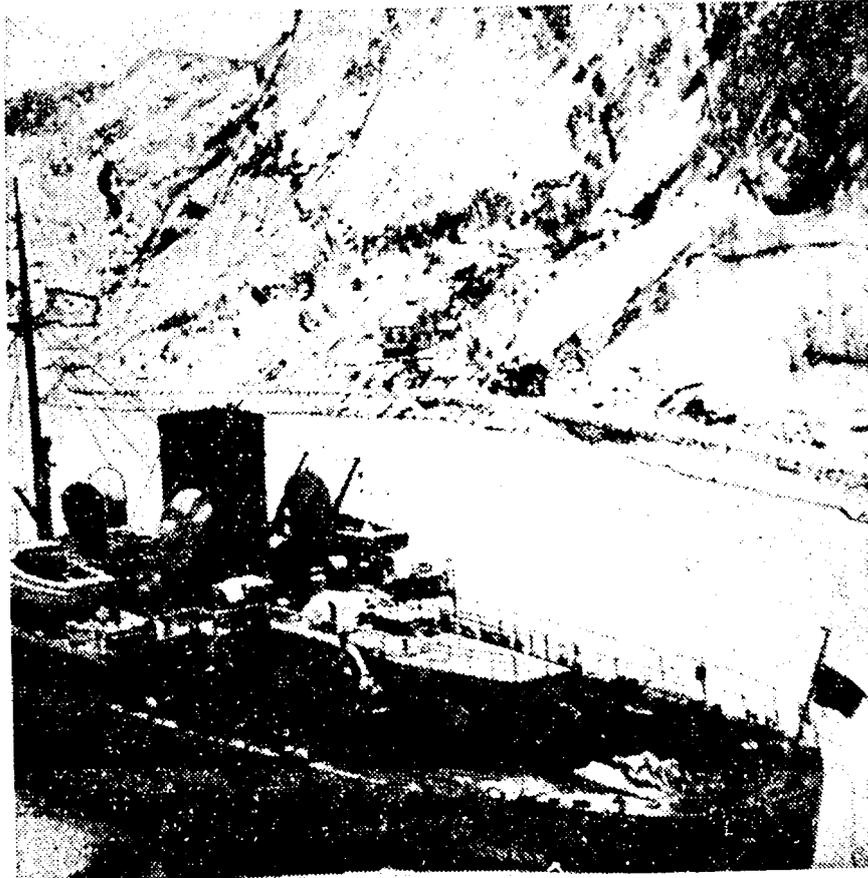
fest, 19. februar.
marks Fylkesrederis
går kveld i storm
på grunn i Gulgo-
bet står på sand-
ne og mannskapet
Det er ingen fare

De var meget dårlig klædt, de fle-
ste hadde ikke strømper, og nogen
telsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Opplysningen

"Altmark" -

Fortsatt fra 1. side.

«Altmark» fotografert med flagget på halv stang.

tisk hadde funnet britiske fanger ombord, hvad vilde den da ha gjort med dem?

Enten vilde den ha løslatt dem, eller i hvert fall ha holdt dem tilbake i påvente av en fullstendig undersøkelse i saken.

Den britiske regjering fant derfor at den hadde all rett til å klage over den norske regjerings uvirk-somhet.

Som nevnt ovenfor var 300 brite-ske borgere i ukevis og månedsvi-s blitt holdt strengt innesperret, og hvis disse fanger var kommet til en leir i Tyskland, vilde den norske regjering ha vært ansvarlig for disse menns skjebne.

Hvorom allting er var bevislig-hetene mot skibet selv slike at den britiske regjering var berettiget til å kreve at «Altmark» blev internert.

Da «Altmark» var «Sogne» av Oslo.

Som nevnt fungerte «Altmark» som fangeskib for «Admiral Graf Spee» og overtok mannskapene fra de senkede engelske skib, mens mange av officerene blev ombord på slagskibet. I et telegram til Af-tenposten 16. desember gjengir Reu-ter en samtale med en engelsk kap-tein som forteller at slagskibet 28. oktober møtte «Altmark» som gikk under navnet «Sogne», Oslo, og overførte mannskapet fra skibet «Trevanion» til «Altmark». «Trevanion» blev senket utenfor Sydvest-Afrikas kyst og blev praiet av «Ad-miral Graf Spee» som først heiste fransk flagg og senere tysk. Om-bord på «Altmark» traff «Trevani-on»s mannskap mange landsmenn som hadde lidt samme skjebne, nemlig mannskapene på «Newton-beach» og «Ashlea».

Folkeretten er på engelsk side, sier London-pressen.

ganger i Tyskland sier tysk

Berlin, 19. februar.

(NTB.) Avisen Der Montag sam-menfatter hele situasjonen ved «Altmarkt»-episoden i følgende fire punkter:

1. Norges nøytralitet blev krenket i hvertfall to ganger og kanskje også tre. Etter britiske beretninger har et britisk fly opdaget «Altmarkt» inne på norsk territorialfarvann. Derpå er en britisk torpedojager gått inn i norsk territorialfarvann i retning av «Altmarkt». Så fulgte den tredje krenkelse, selve angrepet.

2. Etter at de britiske sjøofficere-rer efter først en gang folkeretts-stridig å ha trengt inn i norsk ter-ritorialfarvann, hadde spurt i Lon-don om de skulde gjennomføre an-grepet, trengte de ennu en gang inn i norsk territorialfarvann. De hadde da fått det britiske marine-departements uttrykkelige ordre og denne ordre blev godkjent av regje-ringen.

3. Efter den norske regjering-opfatning er «Altmarkt» ubevæbnet

4. Det tyske skibs optreden var i full overensstemmelse med nøytra-

erklæringer går man inn på det som er sakens kjerne, nemlig at det var flere hundre fanger ombord på «Altmarkt». Det var den tyske kapteins plikt å befri dem, men det gjorde han ikke. Derfor blev det nordmen-nes plikt å sørge for at blev friggitt men de forsømte denne plikt. Det var da intet annet valg for «Cossack»s kaptein enn selv å håndheve loven.

News Chronicle skriver: Vi tror ikke at det norske folk et eneste øie-blikk tar stilling for den nazistiske optreden. Vi tror det vil forstå at det har været offer for et tysk be-drag. Folkeretten er utvilsomt på vår side i denne sak og ikke på Tysklands. Daily Herald skriver at i sin almindelighet må nazistenes krav om respekt for en folkerett som de i dette og andre tilfelle har krenket så åpent, overlates til den latter det fortjener. Daily Mail skriver at den nazistiske protest sikkert er der største skinnhellighet som denne krigen ennu har frembragt.

Sunday Pictorial gjengir en utta-lelse av admiral Sir Roger Keyes igår. Han sa:

Norge bør være jageren «Cossack» takknemlig for at dens inngriper forsåknert Norge for å bli brennemer-ke som den der fordømte fire hun-dre britiske sjøfolk til fangenskap Tyskland.

Den tyske protest-note rettet mer til England enn Norge?

Agence Havas' Bern-korrespondent

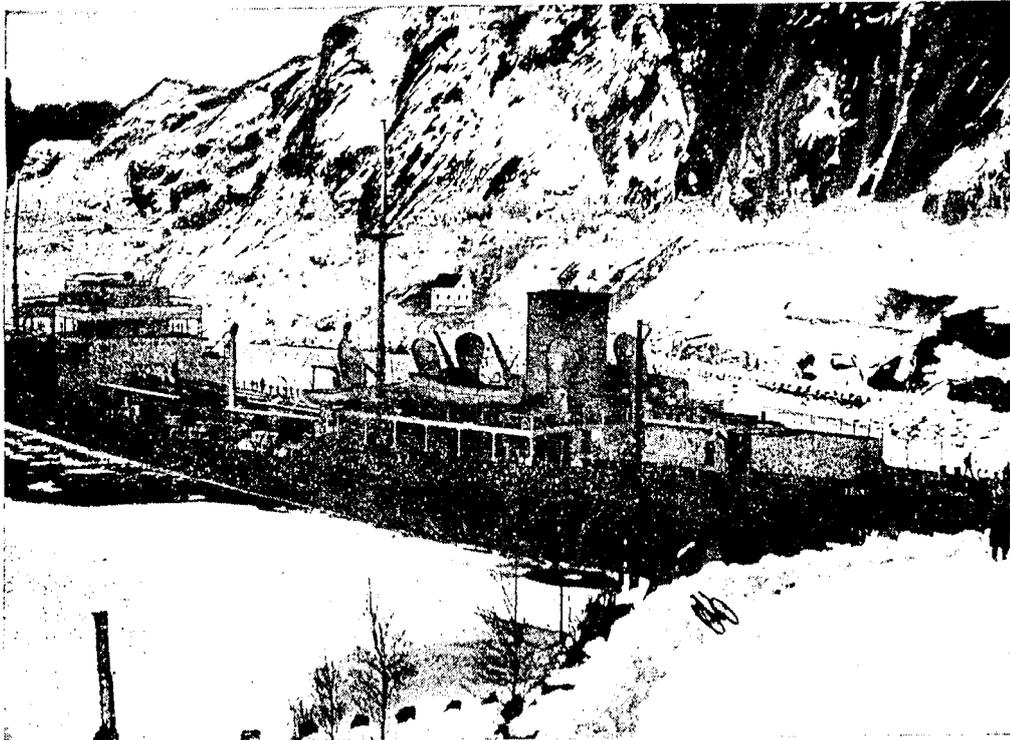
Krigsdramaet i Jøssingfjord.

Britiske og tyske be- breidelser mot Norge.

„Altmark“s britiske fanger blev mottatt i triumf i England.

Utenriksminister Halifax besva- rer Norges protest med en klage

EPISODEN i Jøssingfjord foreligger nu nogenlunde klar-
lagt. Vi henviser til den norske admiralstabs fremstil-
ling av affæren. Episoden har medført en tysk protest i

«Altmark» fotografert for Aftenposten i Jøssingfjorden igår. Skibet står på land med akterdelen, kloss i fjellveggen og landeveien.

Oslo, og en norsk protest i London som øieblikkelig blev besvart med en klage fra utenriksminister Lord Halifax over at de norske myndigheter ikke med tilstrekkelig grundighet hadde undersøkt «Altmark»s forhold.

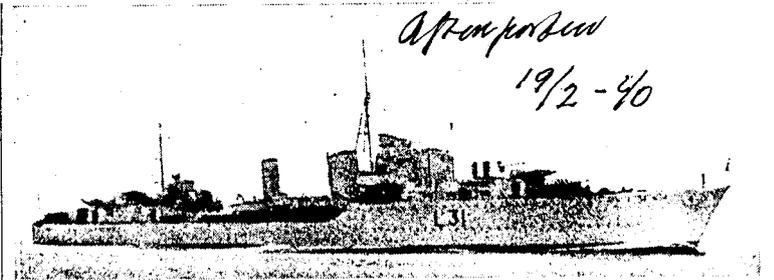
tyske protest og det britiske svar på den norske protest, bortsett fra Lord Halifax' ovenfor omtalte klage. Churchill vil omtale saken i parlamentet tirsdag.

«Altmark» selv ligger i Jøssingfjord med sitt mannskap ombord. Skibet er på grunn.

(Vi henviser til bilder og tekst på side 7 og 8.)

De forskjellige aktstykker som er gjengitt i dagens avis sammen med beretninger fra våre korrespondenter gir detaljerte skildringer av det drama som blev utspilt i fredags da det britiske krigsskib «Cossack» på norsk område bordet «Altmark» og det kom til skuddveksling, som hittil har krevet syv tyskeres liv. Tre av disse døde av sine sår på St. Josephs hospital i Kristiansand og to mann svever mellom liv og død. De flere hundre britiske fanger ombord på «Altmark» er allerede kommet til England hvor de er mottatt i triumf. Som tidligere nevnt var det det sunke tyske jommeslagskib «Admiral Graf Spee» som hadde tatt disse fanger under sine toktet i Atlantishavet.

Episoden har vakt voldsom oppsikt over hele verden, den tyske presse har ikke ord sterke nok for

Den britiske destroyer «Cossack» som bordet det tyske statskib «Altmark» i Jøssingfjorden. «Cossack» hører til den såkaltte «Tribal»-klasse. Den er bygget i 1938 og måler 1870 tonn. Farten er 36½ knop.

det britiske nøytralitetsbrudd og den britiske presse felter begivenheten som en stor dåd. Den nøytrale presse peker særlig på den betydning episoden kan få for de nøytrale småstater. Det foreligger intet offisielt om det norske svar på den

Gjenfidiige

Norges eldste livsforsikrings- og livrenteselskap.

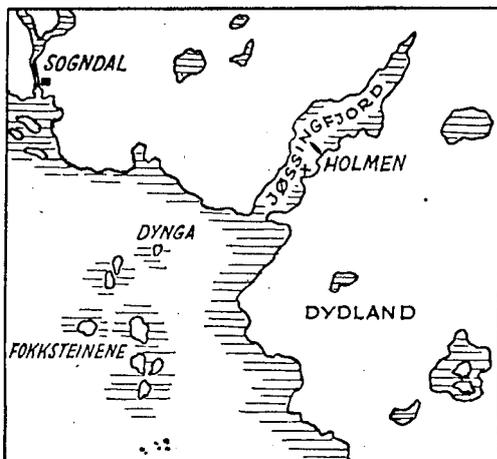
London, 18. februar. (NTB.) Ifølge Reuter venter man at marineminister Churchill vil komme med en erklæring i underhuset på tirsdag om «Altmark»-affæren.

G.s.sakf. P. Helweg
Tollbodgt. 27, Vikinggården

Jøssingfjorden fotografert innover mot fjordens bunn. Pilen angir tangen ved Holmen, hvor den lille fabrikkens idag viser tydelige skuddmerker i veggene etter bataljen. Landeveien snor sig langs stranden på fjordens østside. Sommerbilde.

Kampen i Jøssingfjord skildret av øienvidner

Kart over fredagens «krigsskueplass». Vi ser Fokksteine hvor «Cossack» første gang vilde borde «Altmark» og Jøssingfjorden. Ved krysset ligger nu to norske vakkabiler for anker og ved den lodrette strek ved navnet Holmen står «Altmark» på grunn med akterenden. Her bordet «Cossack» for annen gang det tyske skib.

Fra Aftenpostens utsendte medarbeider.

Jøssingfjord, 18. februar.

Krigen har satt sitt første blodige spor i Norge. Folk står på veien op over den bratte skråningen ved Jøssingfjorden og peker på røde spor i sneen og på isen etter folkene fra det tyske skib «Altmark» som ligger med akterenden inn mot fjorden. En kan følge merkene fra isen og 15-20 meter opover til veien langs skråningen, som heter Ly. Her har nogen sjofolk søkt å berge sig fra liden mellom «Altmark» og den britiske jager natt til fredag. Et stykke ut på fjorden har en mørkebrun flekk trukket sig op gjennom isen.

15.000 tonner «Altmark» har hakekorset på halv stang, og ombord ligger fem mann som blev drept under kampen i Nødevigen natt til lørdag. I sykehugaren ombord ligger fem sårede.

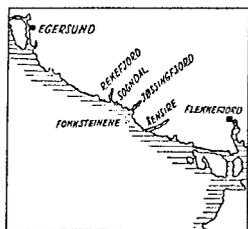
En kraftig avskrapning langs hele «Altmark»s grå styrbords side, norske gaster på vakt med bajonetter på geværene og tre små norske marinefartøier var de synlige tegn som lørdag formiddag var blitt tilbake etter de dramatiske begivenheter som har bragt Norge i brennpunktet av den internasjonale oppmerksomhet.

Det som virkelig har hendt har offentligheten enda ikke fått et klart bilde av. Det er tre som kan fortelle det, tollassistent E. K. a. s., som hadde vakt på «Altmark», den norske officer som var ombord for å nedlegge protest da den britiske torpedojageren skar inn gjennom Jøssingfjorden, og distriktslege Haugen. Men deres munn er lukket med syv segl.

Folk i Jøssinghamn har meget å fortelle. Hvad som er riktig av all det som sies kan en ikke helt bringe

på det rene. Meget må være slutninger fordi «Altmark» blev bordet av det britiske krigsskib klokken 23 og selv om de satte svære projektiler rett mot hverandre, skal det noget til å skjelve detaljer fra land. Dessuten var folk nødt til å søke dekning så godt de kunde, for kulene pep mellom husveggen. Men en del hovedtrekk i begivenhetene breder tydelig frem, og er blitt bekreftet på forskjellig måte.

«Altmark» søkte inn i bunnen av den tre kilometer lange, trange og stulle Jøssingfjord tidlig fredag ettermiddag. Tidligere på dagen hadde — som nevnt allerede lørdag — nogen norske marinefartøier hindret

Kart visende Jøssingfjordens heliggenhet i forhold til Egersund og Flekkefjord.

at en del britiske krigsskib kom i kontakt med tyskeren i norsk nolltralltsfarvann. Da «Altmark» kom inn fjorden, blev det salt tollvakt ombord fra Jøssinghamn, og de norske krigsskibene la sig på vakt litt lenger ute, efter hvad folk sier et sted som kalles Vinterst.

De britiske krigsskibene har imens ligget utenfor nolltralltsgrensen for å rådføre sig med det britiske admiralltet, og efter ordre fra den britiske regjering løp så jageren inn i Jøssingfjorden ved 23-tiden. En norsk torpedobåt forsøkte å stanse den, en norsk officer gikk ombord, antagelig for å nedlegge protest, men jageren fortsatte op mot «ALT-

mark» med stor fart. «Altmark», som er en tankbåt, tar kampen op med sitt store skrog, og ledet jageren skjærer op mot siden, endrer tyskeren kurs og presser jageren mellom sig og land. Det var like ved å lykkes tankbåten å sette krigsskibet på land, men i siste øieblikk glippet manøvre. Jageren skar unda så skarpt at det så ut som om den skulde vellet. Skrammen langs «Altmark»s styrbords side skal være prøvet på denne kamp. Da manøvre mislyktes for tyskeren, bakket den ut og rente på land med akterenden. Slik er den blitt stående perpendikulært på søndre strandlinje med baugen rett mot fjorden.

Tyskeren tapte. Jageren var lettere å manøvrere i det trange farvann. Dessuten må den 3-4 tommer tykke is som ligger på fjorden ha hemmet tyskeren. Jageren la sig så langs siden av «Altmark», bordet skibet og frigjorde fangene.

Det er sagt at engelskmennene åpnet lid ledet de gikk ombord, og at de kastet håndgranater. Andre sier at tyskerne åpnet liden. De nolltralle iakttagere ombord har ikke fått lov til å offentliggjøre hvad de vet, og fra land var det vanskelig å skjelve hvilken part som åpnet liden da skibssidene møttes. Det er også sagt at liden ikke blev åpnet for jageren begynte å gå utover liden, og at det var tyskerne som skjøt på sitt eget mannskap, da nogen forsøkte å ramme i land, men det er bare gjetninger og antagelser man hører i land.

Rungende hurrarop ombord på jageren da fangene kom ombord.

Folk kunde høre på land at det blev ropt og skjelt og truet på begge sider. Det er grunn til å tvile på at det som blev sagt kunde opfattes fra land, selv om det neppe er mere enn 20 meter fra «Altmark»s dekk til veien som ligger litt høiere i skråningen. Det blev selvfølgelig skrik og kraftig larm da alle de britiske fangene slapp op på dekk, men det var ikke til å ta feil av at det blev ropt hurra fra jageren da folkene var kommet vel ombord, for det runget over hele Jøssingfjorden. Det er også sikkert at det blev skutt da jageren var kommet et stykke unda, og de skuddene som da falt, smalt mellom husene op av Nødevigen. Da hørte man også skrik fra tyske sjofolk som tumlet på land.

Mitraljøsmerker i murcn.

Det ser ut som om det er skutt med automatiske våben fra det britiske krigsskib. Det er tydelige merker efter det i murveggen på den gamle chamottefabrikk på Holmen. Holmen er en liten lauge som stikker ut i fjorden og avgrenser østsiden av Nødevigen. Den danner som en molo for viken. Ytterst på Holmen står den nedlagte chamottefabrikk. På en vegg som vender mot fjordbunnen står skuddmerker som en prikket linje i muren — spor som av maskingevær eller mitraljøs. Fortsetter man efter denne linje, ser det ut som man finner skuddsektorens forlengelse i bakken bak «Altmark»s akterende. Projektiler har også velt op utrasen i bakken bak «Altmark». I dette område ser en også blodsporene efter de sårede og drepte.

Fremme på babord side var det sagt ut en livbåt. Den stod på vannet enda lørdag formiddag uten at fortøiningene var løst. Det blev sagt at 9 mann var gått ombord i båten,

og at de hadde kuppet galt tau, slik at de var gått på isen og var forsvunnet under isflakene. Som nevnt klarer nogen av mannskapet å komme sig på land, andre blev såret på isen, og kom bare et stykke op i bakken. Nogen blev drept på isen.

Tyske flyktninger iland.

Folk har undret sig over at mannskapet forsøkte å komme i land, men det kan tenkes to grunner. For det første pleier tyskerne erfaringsmessig å senke egne skib når det er fare for at de kan bli tatt av fienden. For det annet kunde de vente at jageren vilde rette artillerilid mot tankbåten efter at fangne engelskmenn var berget. Seks av det tyske mannskap som klarer å komme i land, strøk avsted innover, og ved 2-3 tiden om natten kom de temmelig forfrosne til Johnsons pensonat i Hauge i Dalene. Det er 6-7 km. fra Jøssinghamn. De var våte og utkjørte, og pensonatets folk hjalp dem til rette med mat og tørre klær. Sjofolkene blev på pensonatet til den ekstrordinære tyske konsul i Stavanger hentet dem tilbake til «Altmark» lørdag middag. Tyskerne hentet selv de døde og sårede ombord, og det blev lett lenge med lyskaster efter de forsvunne. Om morgenen fant man en drept tysk sjomann drivende på et isflak. Senere har losfartøier og andre lokale fartøier fra Jøssinghamn drevet søkning i fjorden.

«Altmark» har egen lege og et bra hospital, men distriktslege Haugen fra Hauge i Dalene blev også budsendt og tok sig av de sårede sammen med sin tyske kollega. «Altmark» er en tankbåt på ca. 15.000 tonn. Den ser ut som den er temmelig ny. Det er en pen båt med baug så skarp og svinget som på en jager. Det er ikke lagt sjul på at den har operert i forbindelse med «Admiral Graf Spee» i Syd-Atlanteren. Man kan gå ut fra at den har hatt som oppgave å være depotskib for marinen, forsyne u-båtene med olje og samle op de passasjerer som u-båtene har tatt op fra torpederte fartøier. «Altmark» ser ut som et handelskib, og man kunde iallfall fra land ikke se antydning til artilleri. Besetningen er ikke uniformert. Et par ganger kunde man se gylmt av en liten slank og spenstig eldre herre, brunbarket i huden og med en liten spiss grasprengt mustaske. Det blev sagt at det var skibets fører. Han hadde sid blå frakk med sorte knapper, ikke antydning til gradsmerker. På luen var det heller ikke antydning til distinksjoner. Den hadde bare et enkelt hakekor i gull omgitt av en gyllen ekekrans. Mannskapet drev rundt på dekket i civile klær. Det hadde også de på sig som rømte i land.

Skaden er visstnok helt ubetydelig, det er bare såvidt akterenden berører land, og kapteinen skal ha avslått assistanse fra et bergingselskap. Det ser ut som det ikke er annen skade enn en bulke i hekken.

R. R.
Fra Flekkefjord telegraferer vår korrespondent:

Jageren forlot Jøssinghamn ved 1-tiden om natten. Efter denne hendelse er det kommet frem en hel del detaljer som har krav på oppmerksomhet, blandt annet denne:

En tollspysmann som fulgte med skibet blev av engelskmennene stillet op mot veggen med våben for brystet, da han ikke kunde gi opplysning om hvor de fangne engelskmenn var. Han forsøkte å lovtutmere sig, men blev ikke trodd. Imidlertid så han sitt snitt til å undslippe ved hjelp av et tau langs «Altmark»s side.

Efter hvad deres korrespondent erfarer i kveld ved 21-tiden, har mange fly idag fløyet over Jøssinghamn. Man har hørt motordur fra klokken 13 til 16, men mau vet ikke hvilken nasjonalitet flyene hører til. Videre får vi opplyst at fyret utenfor og Jøssinghamnfyret er slukket.

Begravelsen av de falne tyskere skal foregå i morgen ettermiddag ved 15-tiden. Det er seks tyskere som skal begravnes, og den tyske legasjonsprest kommer nedover.

Nr. 90

Aftenposten 19/2-46

Norge burde visst at „Altmark“ var et krigsskib, sier London.

Utenriksminister Halifax mener de norske myndigheter burde visst beskjed om de britiske fanger

Fra London telegraferes til NTB at utenriksdepartementet har offentliggjort denne melding søndag kveld:

Utenriksminister, Lord Halifax har nedlagt en klage overfor den norske sendemann mot at de norske myndigheter ikke greide å bringe på det rene at det var mellom 300 og 400 britiske fanger ombord på «Altmark» da skibet blev undersøkt i Bergen. Den norske sendemann blev også anmodet om å skaffe hurtigst mulig en forklaring av de omstendigheter som har ført til denne klage. Han blev underrettet om at det for den britiske regjering så ut som om den norske regjering i denne sak har sviktet sin plikt som nøytral, og den britiske regjering mener at bevisene mot det skib det her gjelder, var av sådan art at den britiske regjering har rett til å kreve at «Altmark» blir internert.

Efter hvad Reuter erfarer, hadde utenriksminister, Lord Halifax bestemt å protestere overfor den norske regjering i anledning av «Altmark»-affæren lenge før det var spørsmål om nogen protest fra Norge.

Fra Aftenpostens korrespondent.

London, 18. februar.

Den engelske flåtes kup i Jøssingfjorden og befrielsen av mellom 300 og 400 engelske krigsfanger fra «Altmark» er utvilsomt den begivenhet som mere enn nogen annen under krigen hittil har vakt den engelske befolknings umiddelbare glede og begeistring. Enten man finner dette rimelig eller ikke, er det en kjensgjerning som må regnes med. Det synes å stille selv senkningen av «Admiral Graf Spee» i skyggen. — Dette skyldes de dramatiske enkeltheter ved selve kupet, men ennå mere det menneskelige innslag, befrielsen av fangene.

Mot denne stemning er alle innvendinger av politisk eller folkerettslig art som kan bli gjort gjeldende, dessverre på forhånd dømt maktesløse. En annen ting er at både på offisielt hold og i folkemeningen er der en opfatning som synes å tilta i styrke ettersom flere og flere omstendigheter i forbindelse med kupet blir kjent, at selv de rent formelle innvendinger mot det britiske inngrep på norsk område er vanskelig å underbygge. Den første rent populære reaksjon var utvilsomt at et land som har vært utsatt for så mange overgrep fra den tyske krigsførsel mot sin skibsfart og sine sjømenn, ingen grunn har til å gjøre innvendinger mot et inngrep som ikke var rettet mot norske borgere, men alene hadde til hensikt å hjelpe fangne landsmenn på nøytralt område.

Men ettersom flere og flere detaljer blir kjent, er den opfatning omstendighet blitt sterkere og sterkere underbygget, ikke bare på offisielt hold, men også i pressen og mann og mann imellem, at de norske myndigheter ikke har gjort sin plikt, idet de enten av overfladiskhet og skjodesløshet eller likefrem med vilje har tillatt at den norske nøytralitet blir misbrukt. Hadde de norske myndigheter, sier man i London i aften, foretatt de undersøkelser de er pliktige til å gjøre overfor et utenlandsk skib som anløper norsk havn, måtte de være blitt

opmerksom på at «Altmark» ikke var det fredelige handelsskib det utgav sig for, men at skibet var bevæbnet og at det hadde en holst usedvanlig last ombord, og at skib og mannskap derfor skulde være blitt internert.

I anledning av tyskernes påstand om at «Altmark» var et «bevæbnet handelsskib», gjør man på autoritativt hold i London opmerksom på at et skib ved navn «Altmark» ikke finnes i Lloyds liste over handelsskib. Derimot er «Altmark» opført på listen av 1939 som utgitt av den internasjonale union for telegrafi og trådløs telegrafi i Bern. «Altmark» er på denne liste merket med to kryssede sverd, som betyr at skibet er klassifisert som krigsskib.

Bortsett fra, sier man her, den kjensgjerning at «Altmark» var bevæbnet, at det hadde været depot-skib for «Admiral Graf Spee», at det i flere måneder hadde været fangeskib for den tyske marine, hvordan kan det forklares at «Altmark», som i juni blev betegnet som et krigsskib i en offisiell internasjonal skibsliste, nu plutselig var blitt et «uskyldig handelsskib».

De norske myndigheter, heter det videre, kunde derfor ikke ha været i tvil om at «Altmark» i det minste måtte betraktes som et hjelpeskib for den tyske marine. Særlig den norske torpedobåtchefes avslag på forslaget fra chefen på den engelske destroyer om at «Altmark» skulde føres til Bergen med en norsk-britisk vakt for at spørsmålet kunde bli ordnet i overensstemmelse med internasjonal lov og den norske marineoffisers forsikring om at det ikke fantes britiske fanger ombord i «Altmark» da skibet to ganger var blitt undersøkt i norske havner — har utvilsomt gjort et uheldig inntrykk her.

I pressen kan man allerede idag finne direkte beskyldninger mot Norge for at det under trusler tillater Tyskland å misbruke den norske nøytralitet. Angrepet på «Altmark», skriver Sunday Dispatch, var en berettiget demonstrasjon, som viser at Storbritannien ikke lenger vil finne sig i dette misbruk.

Destroyeren «Cossack» kom til Leith allerede igår ettermiddag med de befridde fanger. Fangene har meget ondt å si om den behandling de fikk ombord på «Altmark». De forteller også at under opholdet i en av de norske havner, hadde fangene gjort alt hvad de kunde for å tiltrekke sig nordmennenes opmerksomhet da skibet blev undersøkt, men tyskerne overdøvet dem hele tiden ved å holde winchene gående. En av dem forteller også at det hadde været den tyske kapteins hensikt å sprengte «Altmark» i luften, men at den britiske destroyer var for snar for ham.

Men deltagerne i dramaet har ellers intet nytt å føle til de offisielle beretninger som er sendt ut av det britiske admiralitet om selve kupets forløp. De inneholder en malende beskrivelse av det, og det er neppe for dristig å gjette at de er ført i pennen av selve admiralitetetslorden Winston Churchill.

En del av de fangne britiske sjømenn, som alle under hele jakten og angrepet var innestengt i lasterummene og oljetanker, forteller dramatisk om hvordan de fikk høre om sin redning. Efter at trefningen på dekket var over, hørte de en stemme rope på engelsk: «Er der nogen engelskmenn?» Vi skrek ja så høyt vi kunde, og fikk så det forløsende svar: «Well, her er den britiske flåte.»

H. K. Lehmkühl.

SISTE:
Tyskerne skjøt først, påstår engelsk-mennene.

London, 18. februar.

(NTB). Reuter meddeler i kveld at den britiske officer som ledet entringen av «Altmark», hoppet ned to meter, svang en revolver over hodet og skrek til sine folk: Følg eller mig. Omkring 30 av «Admiral Graf Spee's» matroser, som holdt vakt over de britiske fanger, løp straks sin vei, hoppet overbord og la sig i stilling på høye klipper ikke

langt unda. De begynte å skyte blindt, da de trodde at de var forholdsvis trygge. De fikk bare såret en mann i skuldren. Da var det de britiske matroser åpnet ild som repressallier. Alt i alt blev 314 mann fra «Altmark» innlagt på sykehus i Leith. De fleste av dem hadde fordøelsessvømmet som følge av dårlig mat ombord på «Altmark», tilfører Reuter.

Offen for den 19/2-46 7

Det britiske admiralitets fremstilling.

„Altmark,, forsøkte å renne „Cossack“ i senk.

London, 18. februar.

(NTB.) Det britiske admiralitet sendte natt til søndag ut følgende melding om «Altmark»-affæren:

Det er nu mulig å komme med en del nærmere detaljer om de operasjoner som britiske krigsskib har foretatt på den norske kysten fredag kveld. Kaptajn Vian på «Cossack» gikk ombord på det norske skibet «Kjell», mens hans skib var i ferd med å gå inn fjorden. Kapteinen fordret at «Altmark» skulde føres til Bergen under felles norsk — britisk kommando og eskorte for at affæren kunde gjøres op i overensstemmelse med internasjonal lov. Chefen på det norske krigsskibet nektet dette og sa at han handlet i overensstemmelse med instruksjer fra sin regjering og han forsikret at det ikke kunde være nogen britiske fanger ombord i «Altmark», da skibet var blitt undersøkt to ganger i norske havner. Kaptajn Vian bad om å få bekreftet denne forsikringen ved at den norske chefen tok med sig en undsettelsesgjeng fra «Cossack» til «Altmark» for å gjennomgå det tyske skibet. Etter nærmere drøftelser gikk den norske chefen med på det. Imidlertid begynte «Altmark» som var frosset til i isen i den indre delen av fjorden, å sette maskinen igang, tross ordre om å holde sig rolig, og den brøt sig fri fra isen og den søkte å renne i senk «Cossack» som var kommet op på langsiden av det. Disse manøvrer resulterte i at «Altmark» rant på grunn med bakre parten. Og da var det at «Cossack» bordet «Altmark». Under bordingen blev en av det britiske mannskapet hårdt såret. Etterpå gikk en britisk gjeng ombord og op til broen hvor de kastet kapteinen på «Altmark» vekk fra kontrollen med skibet. Derpå begynte man å lete efter britiske fanger som blev funnet i lagerrum og i en tom oljetank.

Mens man holdt på å befri de britiske fangene, rømte et antall

tyskere fra «Altmark». De jumpet ut akterut og nådde over isen til strandbredden hvorfra de med sine rifler, som de var bevæbnet med, åpnet ild som blev besvart av det britiske mannskapet som traff to tyskere som løp over isen for å nå sine kamerater på land. Samtidig falt en tysker gjennom isen. To av officerene fra «Cossack» hoppet overbord og reddet ham. Det viste sig også at «Altmark» var bevæbnet med to kanoner og fire maskingeværer. En av officerene fortalte at skibet var blitt besøkt mens det befant sig i norsk territorialfarvann, men at det ikke var blitt undersøkt. Dette forklarer at 300 britiske fanger som var ombord og ropte om hjelp ikke blev lagt merke til. Da alle de britiske fangene og undersøkelsesgjengen var kommet ombord i «Cossack», drog krysseren avsted og sluttet sig til resten av den britiske flåten.

«Ivanhoe» hadde i løpet av eftermiddagen reddet besetningen på det tyske tankskib «Baldur», som blev satt i brand av sitt eget mannskap. Nu drog så samtlige britiske skib hjemover godt beskyttet både fra sjøen luften.

London, 18. februar.

(NTB.) Marineminister Churchill har sendt følgende telegram til kapteinen på «Cossack»: Jeg gratulerer de styrker som står under Deres kommando med på en eneste dag å ha utført to redningsverk. De har reddet britiske borgere fra fangenskapet og tyskere fra å drukne.

Det var ialt 55 officerer og 220 andre sjøfolk, deriblandt 56 indere, som blev tatt med makt fra «Altmark». Blandt officerene er førerne av de britiske dampskib «Huntsman» og «Talora» som i sin tid blev senket av «Admiral Graf Spee». Reuter erklærer at dag og natt har britiske krigsskib speidet efter «Altmark», og at den britiske marine «hadde svoret å befri fangene».

Krigsfaren større enn nogen- sinne siden 1814.

Alvorlig foredrag av utenriksminister Koht.
Nøitraliteten vil bli oprettholdt for enhver pris,
men vi kan bli trukket inn i krigen mot vår vilje.

Trondheim, 17. februar.

(NTB.) Utenriksminister Koht holdt i kveld foredrag i Studentersamfundet i Trondheim om Norges utenrikspolitikk. Det store lokale var overfylt.

I et bredt anlagt foredrag kom utenriksministeren inn på forholdet mellom Norge og de krigførende makter. Jeg vil gå direkte inn i den utenrikspolitiske situasjon slik som den er for Norge idag, sa utenriksministeren.

Situasjonen er så vanskelig og farlig som den ikke har vært siden verdenskrigen, ja den er kanskje enda vanskeligere og farligere. Krigstrykket ligger tyngre og hårdere over oss enn det kanskje noen gang har gjort siden vi reddet landet vårt ut av krigen i 1814.

Vi har denne gangen ikke bare en fare som det at verden er i krig rundt omkring oss. Det er dessuten slik nu at mange bent frem roper at det er en plikt for oss å gå med i krigen. Dette ropet hører vi utenfor og innenfor vårt eget land.

Opgavene våre blir derfor denne gangen ikke bare å verge oss mot at nøytraliteten blir brutt, eller å komme utenfor alt som kan bli regnet som nøytral politikk. Vi må samtidig verge oss mot makter som arbeider på å drive vårt land inn i krigen.

Efter å ha redegjort for den norske regjeringens arbeid med å holde Norge nøytralt og forholdet mellom Tyskland og Polen og vestmaktene krigserklæring mot Tyskland, hvorunder han slo fast at den norske regjering har villet følge nøytralitetspolitikken, selv etter at Sovjet-Russland hadde gått til krig mot Finland i november, kom utenriksministeren inn på situasjonen i Storbritannien og Frankrike og deres stilling til Tyskland. Vi har selv kanskje en følelse av at det gjelder for de krigførende å få nyttiggjort de nøytrale land i selve krigføringen og at krigen ikke blir ført for oss nøytrale, men nettop mot oss.

Om kravene fra vestmaktene om å opgi nøytraliteten uttalte utenriksministeren at det norske folket ikke kan føle det som synd eller svik at det holder sig nøytralt i krigen mot Tyskland. Norge har aldri villet føre annet enn fredspolitikken, og de norske statsmakter har nyttet alle anledninger til å si fra om sin nøytralitetsvilje.

Fredspolitikken har dype røtter i Norges historie og i norsk politisk tankesett, og utenriksministeren understreket at nøytraliteten for oss ikke bare betyr omsorg for egen fred, men henger sammen med arbeide for almindelig fred og rettferdighet i verden.

Jeg tror vi har rett til å si, sa utenriksministeren, at det er til gagn for fremgangen i denne retningen om vi kan holde de forskjellige områder i verden utenfor krigen. Vi kan tjene den almindelige fred med vår nøytralitet.

Finland.

Dette spørsmål kom inn på oss på en ny måte da krigen i Finland brøt ut. Prinsipielt så var det ikke noget skille mellem Finland og Polen. Begge tilfelle stod jo foran det faktum at en stormakt med vold vilde tvinge sin vilje frem mot en mindre stat. Det var i begge tilfelle et slag mot den nasjonale selvstendighetsrett for mindre nasjoner og med hensyn til Finland så gjaldt det ikke bare et naboland som Norge fra gammelt av stod nær, men overfallet på Finland måtte vekke op de gamle mistanker om at Russland hadde planer om vårt land også. På forskjellige måter kunde vi da komme til å føle det som at Finland kjempet for oss i sin motstand mot det russiske overfallet. Og samfølelsen i vårt folk strømmet varmt og sterkt imot det våbendjerne finske folk.

De norske statsmakter har likevel holdt fast på at Norge skal bli stående utenfor denne krigen også — det vil si at Norge skal være nøytralt.

Spørsmålet blir nu om vi har nogen interesse av å få utvidet krigsområdet og da bør vi ikke så godt først som sist slå fast at dette ikke bare ville være til fare for oss selv, men samtidig

være et tap for Finland, for det kunde gjøre vårt land til en slagmark for de krigførende.

Utenriksministeren vilde ikke gå nærmere inn på hvordan nøytralitetsvernet er ordnet i vårt land siden krigen brøt ut. Vi håber at vi skal ha styrke nok til å verge vårt eget land, men krigshjelp til andre kan en ikke vente av oss. En slik tanke vil heller ikke finne plass i praktisk norsk politikk.

Frivillig vil vi ikke gi op vår nøytralitet. Det er det faste grunnlag for vår politikk i denne striden. Men så lenge det er krig rundt omkring oss kan det alltid være fare for at vi mot vår vilje kan bli drevet inn i krigen.

Med henblikk på situasjonen for Norge idag, uttalte utenriksministeren at det finnes nøytralitetskrenkninger som vi både har rett og plikt til å sette oss imot med makt så fremt vi kan. Det er krenkninger av selve vårt riksområde og dem har vi hatt ganske mange av. Han omtalte her at fly fra krigførende stater, både fra Storbritannien, Tyskland og Sovjet-Russland har fløyet inn over Norges grenser. Hadde flyene kommet inn på slike steder hvor det lå norske orlogsskib, eller at vi hadde befestede anlegg, så kunde vi gjerne ha skutt på dem. Det vilde vi hatt lovlig rett til, eller å jage dem bort med makt, men dette har det ikke været anledning til. Først etterpå har vi som regel fått kjennskap til at flyene har været innenfor grensene våre, og da har vi måttet nøie oss med protester.

«Altmark».

Men verre er det at orlogsskib fra krigførende land krenker sjøområdet vårt. Han nevnte her den tyske prise «City of Flint» og de britiske jagere, som på tross av norsk advarsel gikk inn på norsk sjøområde og brukte våbenmakt mot det tyske tankskibet «Altmark». Der kunde vi ikke sette makt imot nøytralitetskrenkingen, fordi overmakten var for stor, — en hel samling av britiske jagere mot to små torpedobåter.

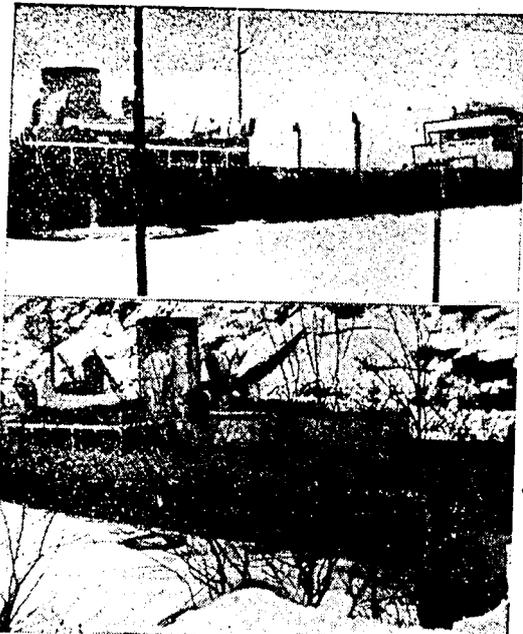
Dette er den grovste nøytralitetskrenkingen Norge har været ute for i denne krigen, og vi har alt idag protestert sterkt imot den overfor den britiske regjering. Men det er klart at om vi i dette tilfelle ikke klarte å verge vår nøytralitet, så har ikke dermed den stat som lide skaden, Tyskland, fått nogen rett til å føre krigen inn på vårt sjøområde. Jeg har heller ikke hørt noget om at den tyske regjeringen skulde ha noget slikt i tankene.

Nøytraliteten er ikke, fortsatte han, det samme som at vi er ikke glad med krigen som andre fører. Vi er selvsagt dypt og sterkt interessert både i de motsetninger som har drevet frem krigen og i den utgang krigen kan få. Den sterkeste interessen vår må være at vi snart kan nå frem til fred, og at denne freden kan bli varig og rettferdig. Men varlig kan den ikke bli uten at den er rettferdig. Og nettop fordi vi selv er en liten nasjon, som ønsker å leve et selvstendig liv, så er det et naturlig krav hos oss at freden må gi alle nasjoner den selvstendighet og det livsrum som vi må ha rett til. Alt samfundsliv, både innenfor den enkelte nasjonen og i forholdet mellom nasjonene, bygger på et kompromiss mellem selvstendighetskravene og viljen til samarbeide. Et fritt samarbeide skulde i grunnen være et vern for den nasjonale selvstendighet, og den nasjonale fridommen skulde være en trygging mot fiendskap og hat. — Kunde alle nasjonene forstå dette og bli enige om det, da vilde vi ha grunnlag for en varig fred på jorden, sluttet utenriksministeren.

Den tyske minister til Jøssingfjord.

Berlin, 18. februar.

(NTB.) Fra Oslo meldes at den tyske minister, dr. Brücker, er reist til Jøssingfjord for å delta i en sørgelighetsgudstjeneste over de drepte tyske sjøfolk fra «Altmark» mandag ettermiddag.

To bilder av «Altmark» i Jøssingfjorden umiddelbart etter «Cossacks» kup. På det ene ser man midtpartiet og den bakerste del av skibet, på det annet mere av forskibet. De store tanker hvor fangene skulde været, ligger alle under dekk.

Tysk syn på Jøssingfjord-episoden:

Det nytter ikke bare å protestere. - Episoden kan få uoverskuelge følger. Rykter om tysk regjeringskommisjon til Oslo dementeres av den tyske legasjon.

Berlin, 17. februar. (NTB.) I eftermiddag blev det sendt ut en offentlig tysk fremstilling av afføren med «Altmark». Den lyder slik:

«Som oplyst igår kveld gjorde britiske sjøstridskrefter sig skyldig i en uhørt krenkelse av Norges nøytralitet. De forsøkte å komme opp langs siden på det helt ubevæbnede tyske handelsdampskib «Altmark» i norsk territorialfarvann bare 200 meter av land med det formål å entre skibet.

Efter de første meldingene lyktes det å hindre en slik utrolig britisk voldshandling som vilde ha vært en hån mot de mest primitive folkerettslige regjer. Men nu kommer det melding om et nytt uhørt overfall på «Altmark» som er et enestående eksempel på britisk sjørøveri og en ny skamspett på den britiske marine. Denne skurkestrek som er mennesker uverdige, er i all sin råhet en gjentagelse av tilfellet med «Baralong» under verdenskrigen, da britiske sjøfolk skjøt på mannskapet fra en sunket u-båt, mens tyskerne lå og svømte.

Klokken 23.07 nedla kapteinen på «Altmark» i et radiotelegram til den tyske legasjon i Oslo den skarpeste protest mot den folkerettsstridige optreden som de britiske sjøstridskrefter i aller høyeste grad gjorde sig skyldig i. Kapteinen hadde bare kunnet undra sig et britisk overgrep mot det ubevæbnede tyske skib i norsk territorialfarvann — tross den ting at to norske torpedobåter var til stede — ved å løpe inn i Jøssingfjorden. Kapteinen forlangte tilstrekkelig eskorte til sikring av den videre reise.

Legasjonen satte sig straks i forbindelse med det norske utenriksdepartementet. Utenriksråd Bull erklærte at admiralstaben hadde gitt beroligende forsikringer. Også den norske admiralstab som den tyske marineattaché straks satte sig i forbindelse med, avgav den bin-

dende forsikring at det var sørget for tilstrekkelig beskyttelse av «Altmark».

Klokken 0.55 meldte kapteinen på det tyske handelskib Jøssingfjorden i Oslo at klokken 22 hadde den britiske torpedojager «Cossack» kapret «Altmark» i den innerste del av fjorden. Skibet var entret og besetningen overmannet. En del av besetningene var tatt til fange efter at engelskmennene hensynsløst hadde gjort bruk av skytevåben. Ved denne voldshandling var tyskere drept eller såret. Det tyske skib var satt på grunn. Klokken 3.05 radiotelegraferte den tyske kaptein at Jageren hadde åpnet en vill maskingeverild mot noen tyskere som var på isen og søkte dekning, og nogen tyske matroser som lå og svømte. Det foreligger ennå ikke sikre opplysninger om hvor mange ubevæbnede tyske matroser som blev myrdet på denne usle måten. Om bord på selve skibet lå fire døde og fem hårdt sårede.

Den tyske minister i Oslo har efter dette overrakt den før omtalte protestnote.

I denne protestnote heter det som kort nevnt i endel av Aftenpostenplaget lørdag følgende:

«Jeg protesterer på det aller skarpeste mot den britiske torpedojager «Cossack» overgrep mot det tyske dampskib «Altmark» innerst i Jøssingfjorden, altså innenfor norsk territorialfarvann. Hvorved flere tyske borgere blev drept eller såret. Jeg nedlegger den aller skarpeste protest mot den uhørlige krenkelse av folkeretten i norsk kystfarvann, og protesterer likeledes mot at den norske regjering ikke har gitt vårt skib «Altmark» den tilstrekkelige beskyttelse. Denne folkerettskrenkelse kan bare finne en parallell i Kobenhavns bombardement i 1807. Den er enestående i verdenshistorien og under forhold av ytterligere krav, må min regjering forlange at den tidligere

tilstand straks blir gjenopprettet for dampskibet «Altmark» i den utstrekning dette er mulig efter de inntrufne tap, at den oppståtte skade blir gjort god igjen, og at alle disponible krefter blir satt inn mot gjerningsmannen.

Jeg må gjøre oppmerksom på at det dreier sig om den aller alvorligste situasjon som kan trekke de skarpeste konsekvenser efter sig.»

Berlin, 18. februar.

(NTB.) Tysk Telegrambyrå har fra sin spesialkorrespondent i Oslo mottatt følgende fremstilling av afføren i Jøssingfjord fra «Altmark»s kaptein:

«Altmark» selte 10. februar mellem Stavanger og Kristiansund i en avstand av en halv sjømil fra den norske kyst. I løpet av dagen blev den gjentatte ganger overfløet av tre britiske fly av «Blenhelm»-typen.

Flyene fløi tett over skibet og kretset over den norske kysten, og de stod ølensynlig i radioforbindelse med britiske sjøstridskrefter. Kort tid efter viste en britisk krysser av «Aurora»-klassen sig sammen med 5 jagere og de nærmet sig «Altmark». De to norske torpedobåter som ledsaget «Altmark» opfordret gjentatte ganger de britiske skib til å la «Altmark» i fred. Jeg søkte å komme til innløpet av Jøssingfjorden og komme forbi fastland og dene og å fortsette seilasen, fordi jeg ikke tenkte mig muligheten av at briterne vilde gjøre sig skyldige i åpent nøytralitetsbrudd i norsk territorialfarvann. Like ved innløpet til Jøssingfjorden trengte en av de britiske jagerne sig opp på siden av «Altmark». Derpå la jeg hårdt over og løp inn Jøssingfjorden. En britisk torpedobåt forsøkte å komme efter oss, men de to norske torpedojagerne la sig ved innløpet til fjorden mellem «Altmark» og engelskmennene og hindret jagerne i å løpe inn i fjorden. Da det var blitt mørkt la vi merke til at et skib løp inn fjorden mellem de to norske torpedobåtene, og vi holdt dette for å være et norsk skib. Vi anropte skibet flere ganger. Til svar fikk vi at «dersom dere ikke dreier bi, åpner jeg ild». Da blev det klart for oss at en britisk jager hadde brutt gjennom de norske torpedobåtenes sperring. Engelskmennene kom snart bort til styrbord side på «Altmark», og deres soldater entret brutalt kommandobroen, tok skibet i besiddelse og åpnet en vill ild på det totale vergeløse og våbenløse tyske mannskap. Så snart jeg var blitt klar over at det dreiet sig om et britisk skib, lot jeg mannskapet trede på dekk og gjøre båtene klare, da det ikke fantes våben ombord til å gjøre motstand med. Ved det britiske overfallet forsøkte mine folk å komme til land enten ved å gå over isen eller å svømme. Da engelskmennene var blitt var de tyske matroserne på isen og i vannet, rettet de sin hensynsløse ild mot de vergeløse.

Ingen stat nøytral, hvis den nøier sig med protester.

Berlin, 18. februar.

(NTB.) I anledning av den britiske aksjon mot «Altmark» skriver det nasjonalsocialistiske partis hovedorgan, Völkischer Beobachter, i tidligere britiske nøytralitetsbrudd i Jøssingfjorden. I de siste hundre år av sjøkrigshistorien har det ikke forekommet at et fremmed krigsskib er trengt dypt inn i et lands territorialfarvann for å overfalle et fredelig handelskib og melde med en del av dets besetning. Den uttrykkelige ordre fra marindepartementet gjør håbet om at det her dreier sig om et enkeltstående tilfelle til skamme. Nøytralitetsbegrepet er stroket av den engelske ordbok efter den 17. februar. Man skal vite i London at tragedien i Jøssingfjorden fylder det tyske folk med en eneste beslutning, nemlig at det skal presentere regningen.

Deutsche Allgemeine Zeitung skriver bl. a.: Da engelskmennene ikke lenger har herredømmet over havet trenger de sig inn i nøytral territorialfarvann for å utføre et overfall på et fredelig handelskib ikke som soldater, men som sjørøvere. De som gav befalingen til denne aksjon og de medlemmer av den britiske flåte som utførte den anklager vi for gement mord. Det viser sig igjen hvorledes rettighetene tramper de nøytrales rettigheter under fotter og hvor barbariske de fører krigen. Den britiske flåte har pådratt sig uforgjengelig skjendsel og skam ved denne «shelled»-Det dreier sig ikke om en enkeltstående pirathandling, men en lenge forbedt aksjon hvis politiske bakgrunn er åpenbar. I London forbindes man med den aksjon forsøket på å dra utenforstående land inn i en krig som engelskmennene ikke kan vinne alene.

Berliner Börsen-Zeitung skriver: I den skammelige og feise aksjon mot «Altmark» finner man igjen ånden hos den mann som på krigens første dag stilte ut denne parolen: Jeg håber å oppleve den dag da Hitler blir tilintetgjort. Tyskland tar «Altmark»-episoden alvorlig. Vi håber at heller ikke Norge vill være uopmerksom på det alvorlige ved den.

Lokal-Anzeiger i Berlin ser i den britiske aksjon mot «Altmark» en krigsrekning mot de land som hittil har stått utenfor konflikten. I Storbritannien mener man at disse land må stille sig til vesmaktens disposisjon, hevder bladet. Hvis de ikke nu meget energisk og med de aller tydeligste midler og med de mot Storbritannien vil de bli behandlet på samme måte som Norge, og de blir da også uten egen vilje deltager i de britiske krigshandlinger. Viljen til å holde sig nøytral blir ellers til en ensidig farse som Storbritannien bare ler av eller sender en torpedojager mot.

Ingen stat kan lenger betegne sig som nøytral, skriver andre aviser, når den tåler slike misgjerninger. Overfallet på «Altmark» kan bli startskuddet for alles kamp mot alle.

National-Zeitung skriver at England over folkerettskrenkelsen den ene gang efter den annen, men det siste eksemplet overgår til det verdentil nu har sett av krigsforbrydelser. Afføren i Jøssingfjorden har skapt en situasjon som kan trekke uoverskuelige følger efter sig. England kontrollerer hele verdenshandelen, idet det har opprettet kontrollkontorer i de nøytrale stater. Nu gjør England et steg til, idet det faller inn i nøytralt område brutalt, trekt og med mordlyst, for å drepe tyske borgere. Hvem kan gi Tyskland garantier for at et britisk landingskorps ikke går i land på nøytral kyst og trekker med sig tyske borgere som er bosatt i den nærmeste by, sløper dem gjennom gatene, plierer dem og dreper dem. All er mulig efter afføren i Jøssingfjorden. Englands bestrebelser for å trekke de uavhengige nøytrale stater i Sydøst-Europa og i den nære Orient er kjent. Det vil bli gjort på samme måte som i Jøssingfjorden. Metoden har vist hvordan England vil trekke nøytrale stater inn i krig mot Tyskland. Her er det mer enn norsk rett som står på spill. De nøytrales kapitalasjon overfor britisk makt er innledningen til en rettlos tilstand i det mellomfolkelige liv. Man forbedrer ikke sjørøveri med protester. Den som nøler sig med protester, må ikke undre sig når ofrene for den nøytrales svakhet selv sikrer sig sin rett. Konsekvensene av den norske toleranse i «Altmark»-afføren, gir tilfellet dels mellomfolkelige betydning. Det krever raske overveleiser og ølblikkelige beslutninger. All nøler er farlig.

„Altmark“ og folkerettsreglene

Krigførende lands krigsskib har rett til gjen-
nemfart over nøytralt sjøterritorium.

„Altmark“s fanger ingen nøytralitetskrenkelse.

Det er krenkelse av nøytraliteten at et krigførende lands krigsskib benytter norsk eller annet nøytralt lands sjøterritorium som farled. De gjeldende folkerettsregler gir rett til fri passasje over nøytrale sjøterritorier for krigførende lands sjøstridskrefter. I de norske regler er dog ubåter ndtatt fra denne rett. Det er først i det øieblikk at vedkommende krigsskib foretar en krigshandling på nøytralt territorium, senkning, oppringelse etc. at nøytralitetskrenkelsen oppstår. Regelen om de 24 timer gjelder ophold for krigførende lands krigsskib i nøytral hav, men et slikt ophold er som bekjent betinget av at vedkommende fartøi ikke er i sjødyktig stand, eller av andre absolutt tvingende grunner må søke havn.

Hvad nu angår tilfelle «Altmark» så kan det antagelig være gjenstand for diskusjon hvorvidt fartøiet må betraktes som krigsskib, hjelpeskib eller almindelig handelsskib. «Altmark» seilte under «Reichdienstflagge», det vil si at det var stats-skib, og det er iallfall åpenbart at det har gjort tjeneste som hjelpeskib for den tyske marine. Men om det betraktes som det ene eller det annet, handelsskib eller krigsskib, spiller i denne forbindelse ingen rolle sett fra et nøytralitetssynspunkt. «Altmark» hadde nemlig rett til «passage in offensiv», som best kan oversettes med ordene «blott og bar gjennomfart». Den omstendighet at det hadde engelske krigsfanger ombord, fratok det ikke i og for sig denne rett til fri gjennomfart. Selv om de norske myndigheter hadde kjent til dette med fangene, vilde de i henhold til våre nøytralitetsregler

ikke dermed ha hatt rett til å nekte det passasje eller å stanse det.

Disse regler er ikke særegne for norsk sjøterritorium. De er praktisk talt like i alle land, og det er kanskje i denne forbindelse på sin plass å understreke at England følger nogenlunde de samme bestemmelser. Det er til og med sannsynlig at nettopp England har passet på at andre stater ikke la sig på tverke for bestemmelsen om «passage in offensiv».

Denne rett til gjennomfart gjelder også skib som er tatt som prise. Ombord i et slikt skib vil det jo regelmessig være fanger, nemlig det prisetatte skibs besetning. Et slikt skib har ikke lov til å anløpe nøytral havn med mindre tvingende grunner gjør det nødvendig. At den tyske prise «City of Flint» blev internert skyldtes nettopp at det uten påviselig gyldig grunn gikk inn i norsk havn.

At «Altmark» gikk inn i Jøssinghamn kan neppe betraktes som nogen nøytralitetskrenkelse. Forholdet var jo som bekjent at det flyktet inn der fordi det var utsatt for angrep i nøytralt farvann. Det tydde med andre ord ikke inn der av fri vilje, men som følge av en krenkelse på norsk territorium. Nu står det tyske skib på grunn der inne, og det kommer derved til å overskride de 24 timer det kan opholde sig i norsk havn, hvis det betraktes som krigsskib. Imidlertid kan dette ufrivillige ophold neppe føre til at det kan bli tale om internering. «Altmark»s grunnstøtning er en følge av den opplagte nøytralitetskrenkelse fra engelsk side, og må bli å bedømme derefter.

*Oppsum forfatteren
19/2-40*

Den mest flagrante krenkelse av en nøytral stats territorium. Kraftige ord av stortingspresident Hambro om den britiske nøytralitetskrenkelse.

Stortingspresident C. J. Hambro — der som bekjent også er formann i Stortingets utenrikskomité — er blitt intervjuet angående «Altmark»-affæren av NTB. og Reuter, og har avgitt følgende uttalelse:

Det er naturlig at det som har hendt har vakt den største konsternasjon på alle hold i Norge. Den engelske flåteavdelings optreden i Jøssingfjord er den mest flagrante krenkelse av en nøytral stats territorium som har funnet sted i denne krig. Og man har i Norge meget vanskelig for å forstå denne overmodige og pågående krenkelse av den lille stats suverenitet som ifølge instinkt og tradisjon er Englands beste venn.

Jeg har nettopp anmeldt til utenriksministeren en forespørsel om ikke de nøytrale stater vilde søke et aktivt samarbeide for å kunne protestere samlet og mere energisk mot de brutale former for sjøkrig som har vakt harme over alt i denne siste tid og mot de krenkelser av folkeretten og forpliktelsene etter London-protokollen som både Norge og Tyskland tiltrådte i 1936. Men jeg har måttet trekke tilbake denne forespørsel som skulde ha været behandlet tirsdag fordi vi nu fra engelsk side er møtt med et overgrep som juridisk og folkerettslig er så ganske anderledes graverende enn

noget vi tidligere har været vidne til i denne krig — selv om man naturligvis også i Norge kan vurdere de følelsesmomenter som har spilt en rolle for den britiske flåte. Den britiske skibschef måtte vite like godt som vi at den rett til passasje som folkeretten hjemler også er utstrakt til krigsskib, ja selv til priser med prisemannskap ombord, og «Altmark» hadde ikke anløpt nogen norsk havn, kan hende fordi man husket hvorledes det var gått «City of Flint».

Tidspunktet for denne volds-handlingen på norsk område er så meget eiendommeligere valgt som vi stod umiddelbart foran avslutningen av en handelsavtale med England. Og det er å frykte at det den tyske marine gjennom måneders bitter sjøkrig ikke har kunnet opnå — nemlig å stanse den norske skibsfart på England — det vil muligens nu chefen på «Cossack» opnå med sitt kup. For det vil forståes over alt at efter denne utfordrende krenkelse av Norges territorium vil enhver drøftelse med England om handel og skibsfart være inntrådt i et nytt stadium. Det er også innlysende at denne «ill advised action» mot en vennligsinnet liten nasjon vil vekke opsikt i alle nøytrale stater og kunne få vidtrekkende betydning for deres innstilling.